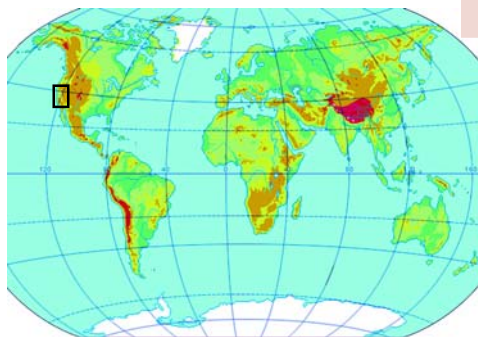

Park Narodowy Channel Islands znajduje się na południu Kalifornii i zajmuje powierzchnię ok. 1000 km². W jego skład wchodzi 5 skalistych wysp, należących do łańcucha wulkanicznych Wysp Channel, rozciągających się wzdłuż południowego wybrzeża Kalifornii na odcinku 257 km.

Park Narodowy Channel Islands w Kalifornii

Przyrodniczej ochronie podlegają nie tylko ekosystemy lądowe, ale również morskie, występujące wokół wysp w pasie o szerokości mili morskiej (ok. 1,5 km). Historia parku sięga roku 1938, kiedy to na dwóch wyspach – Santa Barbara oraz Anacapa założono skromnej wielkości pomnik narodowy. W roku 1980 Kongres Stanów Zjednoczonych rozszerzył pierwotne założenie o kolejne trzy wyspy (San Miguel, Santa Rosa oraz Santa Barbara), nadając mu status parku narodowego, a także wprowadził ochronę przyrody w przybrzeżnym pasie oceanu.

Park założono, aby ochronić przyrodę poważnie nadwerżoną działalnością człowieka, bowiem w XIX i XX wieku wypasano tu owce, hodowano świnię i króliki oraz polowano na ssaki morskie. Wprowadzone przez człowieka obce gatunki zwierząt oraz roślin doprowadziły tutejszą przyrodę na skraj zagłady. Owce nadmiernie zgryzały pastwiska, zdziczałe świnię ryły w ziemi i wykorzeniały delikatną roślinność, a króliki wkrótce uciekły z klatek, po czym szybko rozmnożyły się, wyjadając tutejszą roślinność.

Kraina

Na szczęście jednak procesy te udało się powstrzymać. W granicach parku występuje blisko 2000 gatunków roślin i zwierząt (w tym m.in. 28 gatunków wielorybów i delfinów), z czego aż 145 nie występuje nigdzie indziej na świecie (są to tzw. gatunki endemiczne). Bardzo ważną rolę odgrywają tu prądy morskie, bowiem wyspy znajdują się w miejscu, gdzie zimny Prąd Kalifornijski, płynący na południe wzdłuż północnego wybrzeża Pacyfiku spotyka ciepły Prąd Północnorrównikowy, płynący tutaj z tropików. W wyniku mieszania się ich wód składniki pokarmowe, niesione w oceanie, unoszą się ku powierzchni wody, dając podstawę do powstania ekosystemów o ogromnej bioróżnorodności.

Skaliste wyspy

Największą wyspą w parku jest Santa Cruz, która ma 40 km długości oraz od 3 do 11,4 km szerokości (powierzchnia 248 km²). Przez środek wyspy biegnie dolina, która dzieli całą wyspę na dwie części: północną, zbudowaną ze skał wulkanicznych oraz południową, zbudowaną ze znacznie starszych skał osadowych. Skaliste wzgórza, poprzecinane kanionami i porośnięte skąpą trawą, sąsiadują z całkowicie dzikimi, piaszczystymi plażami.

Wyspę zamieszkuje kilka endemicznych gatunków, m.in. lis wyspowy (skarłowacią potomek lisa wirginijskiego) oraz modrowronka wyspowa. Wśród skał

gniazdzą kormorany i nawałniki burzowe, a w wodach oceanu pływają humbaki, płetwale błękitne, wale szare oraz langusty. Dużą atrakcją geologiczną są tutejsze podmorskie jaskinie – jedne z największych na świecie.

Drugą, co do wielkości wyspą w parku jest Santa Rosa zajmująca powierzchnię 85 km² (długość 27,5 km; szerokość maks. 17,5 km). Jej ukształtowanie terenu jest bardzo podobne do Santa Cruz, ale w przeciwieństwie do poprzedniczki posiada rozległą, nadbrzeżną lagunę, w której występują kraby, rozgwiazdy, gąbki oraz morska trawa. Na wyspie rośnie tylko 6 gatunków roślin, w tym m.in. sosna Torreya – najrzadziej spotykany gatunek sosny na terenie Stanów Zjedno-

Ples morski, czyli foka pospolita (Fot.: Beth Jackson, USFWS).

Piaszczyste plaże na Santa Cruz (USNPS).

czonych. Ponadto żyje tu kilka gatunków zwierząt, np. skunks plamisty oraz sieveczka morska.

Kolejną wyspą jest San Miguel o powierzchni 38 km² (długość 14,7 km; szerokość maks. 7,3 km). Wysunięta najbardziej ze wszystkich wysp na zachód jest w największym stopniu narażona na wiejące od oceanu silne wiatry. Urozmaicona linia brzegowa wyspy aż roi się od wystających z wody podwodnych skał, występujących naprzemiennie z pięknymi, piaszczystymi plażami, na których rokrocznie odbywa gody ponad 100 000 fok i słoni morskich.

Z ssaków morskich występujących na wyspie wymienić można takie gatunki, jak: uchotka kalifornijska, północny słoń morski, kotik zwyczajny czy foka pospolita. W przybrzeżnych wodach oceanu występują mięczaki morskie (np. pu-

Łańcuch wysp Channel Islands widziany z lotu ptaka (USNPS).

WALENI

chowce) oraz ryby (m.in. karmazyny), a na skałach zakładają gniazda ptaki morskie (np. nurniczek ciemny).

Skalista Anacapa jest jedną z dwóch najmniejszych wysp w parku, gdyż zajmuje powierzchnię zaledwie 2,9 km² (długość 8,4 km; szerokość maks. 1 km). Mimo to jednak ma ogromne znaczenie dla ochrony przyrody, ponieważ znajdują się tu kolonie lęgowe ptaków morskich, m.in. największa na zachodnim wybrzeżu Ameryki Północnej kolonia pelikanów brunatnych, w obrębie której rokrocznie zakłada gniazda ok. 6000 par tych, zagrożonych wyginięciem, ptaków.

W przybrzeżnych wodach oceanu odbywają swoje tarło kałamarnice, rozmnażają się rekiny lamparcie, a wśród podwodnych lasów wielkomorszczyzny gruszkowatego (brunatnica występująca do głębokości 45 m) pływają dziesiątki gatunków ryb (np. okoń morski) i bezkręgowców.

Ostatnią, a zarazem najmniejszą wyspą w parku jest Santa Barbara (powierzchnia 2,6 km²). Jej strome wybrze-

że klifowe wznosi się wysoko ponad oceanem, ale sama wyspa to płaskowyż porośnięty trawą. Znajdują się tu kolonie lęgowe ptactwa morskiego (11 gatunków), foki oraz słonie morskie.

Humbak – wodny akrobata

Największymi mieszkańcami parku są wieloryby (walenie), które są jednocześnie największymi zwierzętami świata, np. płetwal błękitny waży średnio 140 ton, ale pod koniec lata, gdy nagromadzi już zapasy tłuszczu na zimę jego waga sięga nawet 200 ton!

Za największego akrobatę wśród wielorybów uważa się humbaka (*Megaptera novaeangliae*), zwanego też długopłetwcem, który bardzo często wyskakuje wysoko ponad wodę lub „kręci młynki” tuż pod jej powierzchnią. Spadając do wody uderza ogonem lub bocznymi płetwami tak mocno, że słychać go daleko po okolicy. Jego nazwa (z ang. hump back znaczy garb) wywodzi się stąd, że zanurzając się unosi i wygina grzbiet, przez co tuż przed płetwą grzbietową powstaje

coś na kształt garbu. Średnia długość ciała humbaka wynosi ok. 13 m, ale spotykano sztuki mierzące 18 metrów, natomiast waga dorosłego osobnika wynosi od 25 do 30 ton. Chociaż wieloryby te spotyka się praktycznie we wszystkich oceanach świata (od Arktyki aż po Antarktydę), to jednak są one zagrożone wyginięciem – ocenia się, że obecnie ich populacja liczy zaledwie 7% stanu pierwotnego.

Ssaki te są dalekomorskimi podróżnikami, a w poszukiwaniu pożywienia wędrują tysiące mil morskich. Latem żerują w zimnych wodach strefy podbiegunowej, natomiast, gdy nadchodzi zima płyną do ciepłych wód tropikalnych, gdzie spędzają okres godowy. Długopłetwce odżywiają się przede wszystkim kryłem, krewetkami oraz rybami, za którymi często nurkują nawet 50 metrów w głąb oceanu.

Humbaki należą do tzw. fiszbinowców, czyli tych wielorybów, które zamiast zębów mają płyty fiszbinu, służące jako filtr oddzielający drobny pokarm od wody (posiadają od 600 do 800 płyt fiszbinu). Po zacerpnięciu dużego haustu wody i pokarmu, wieloryb zatrzymuje cząstki pokarmu na wewnętrznych powierzchniach fiszbinu, a wodę wypuszcza nozdrzami na szczycie głowy. Ponieważ metoda ta jest efektywna tylko wtedy, gdy porcje pokarmu są duże, humbaki stosują pewną taktykę w czasie polowań: rzucają się na ławicę kryla, przepływają przez nią z otwartą paszczą, po czym gwałtownie wynurzają się jednocześnie zamykając jamę gębową.

W czasie „połowów” wieloryby te atakują zarówno równoległe do powierzchni wody, jak i też płynąc od dołu pionowo w górę. Wypuszczają wtedy przez nozdrza lub paszczę powietrze, a unoszące się w górę pęcherzyki powietrza dezorientują ofiary i powodują, że zbijają się one w małe grupy. Ssaki te lubią przebywać w pobliżu wybrzeża morskiego, chętnie też wpływają do zatok i fiordów.

SEBASTIAN BIELAK

Zdjęcia zostały udostępnione dzięki uprzejmości U. S. National Park Service, U. S. Fish and Wildlife Service oraz U. S. National Oceanic & Atmospheric Administration.

Samica długopłetwca z młodym (USNOAA).